

“A Eivissa, si hi ha sort, i el visitant porta els ulls atents i amorosos pel país, no ha de resultar difícil descobrir la vella que du toca ben mudada...”

RAFA GIL

Navegant per la mar Balear

Colors variats, moltes illes

Des de Sant Antoni de Portmany a Salses, des de Tabarca al delta de l'Ebre, des d'Andratx a les Illes Medes, navegar en veler per les aigües que ens uneixen és un plaer reservat a uns pocs. Aquesta és la crònica d'un viatge mariner esquitxat de parades fructíferes.

Plató va dir que hi havia tres classes d'homes: els vius, els morts i els navegants. Ara podríem afegir que hi ha, a més, una legió de desesperats esportistes que viuen pendents de l'estiu per navegar. Són pares de família que, com el lector mateix, volen experimentar durant un període de l'any les glòries, aventures i desgràcies que la mar pot oferir.

Naveguem per plaer. I la nostra mar ens capgira el cervell. Probablement, l'encís d'aquesta porció de Mediterrània que tenim al davant ens fascina perquè en ella hi trobem de tot: la bellesa en forma d'aigua o penya-segats, la cuina bona i també dolenta, el silenci i el temporal, la vida quotidiana dels ports antiquíssims i, evidentment, la cultura antiga. Juntament amb carns agradoses que es torren o caminen.

Aquest conjunt de factors es presenten, generalment, amb parsimònia i encís. Però per assaborir-los bé cal tenir la mirada lenta i el timó precís. Amb un petit veler, una bona companyia i un mínim de dinerets ja tenim els ingredients per a una bona paella. El recorregut pot ser més o menys

“...per assaborir-los bé cal tenir la mirada lenta i el timó precís”.

RAFA GIL

obert, amb bon temps o mal oratge, cal però, sempre, anar amb la calma al damunt. La resta resulta fàcil. Es pot començar per qualsevol lloc de la costa. Nosaltres ho hem fet per l'extrem de ponent de l'arxipèlag balear, anant des del grau de Castelló fins a Sant Antoni de Portmany (Eivissa).

La recalada, iniciada amb la llum matutina, ens ofereix tot el que la serenor de la mar pot donar. Per estribord hem vist, abans que res, el far poderós de l'illa Conillera i ara ja el deixem pel través mentre la tripulació es prepara per atracar en aquest petit port, tan suau i discret.

Des de Sant Antoni es poden mamprendre algunes excursions per l'illa, si es vol, perquè, com que el territori és amanós, amb qualsevol dels mitjans a l'abast del turista podreu anar a la parròquia que millor us sembla. Si hi ha sort, i el visitant porta els ulls atents i amorosos pel país, no ha de resultar difícil descobrir la vella que du toca ben mudada, que és un fòssil humà. Sou a les antípodes de la cultura de “Ku” o del turista britànic perdut de cervesa.

"...veure Tabarca, illa que voldríem trepitjar, ni que fóra per un dia, per experimentar la duresa del territori curt i dur".

RAFA GIL

Una vegada que el veler arriba a aquest port, on la història va fer passar fenicis, romans, àrabs i *tutti quanti*, no ha de resultar estrany que s'allargue la navegació fins a Formentera, tot passant per un lloc d'encant superb, quasi increïble: és Vedrà. Sobre aquest illot corren contalles i mites, però el que no passa és la bellesa, la magnificència, l'espectacle. No us hi acosteu de nit perquè sentireu els diàlegs dels naufragats.

Nosaltres volem fer aquest camí que va d'una illa a la germana, però el vent i la mar no volen i, de grat o no, hem d'enfilar cap al cap de la Nau, de nou a la península. No ens podem escapar del destí fort que anuncia aquella cançó eivissenca: "Vida trista, vida trista. Vida trista, ja ho he dit."

L'existència del mariner no és trista, però sí sotmesa al destí de l'univers. Acceptem el repte i tirem cap a Dènia (la Marina Alta). Els dies no ens permeten baixar fins a Alacant i veure Tabarca, illa que voldríem trepitjar, ni que fóra per un dia, per experimentar la duresa del territori curt i dur. Però la climatologia no ens impossibilita veure els colors de la mar. I apreciem com si foren idiotes primerencs, les tonalitats de blau que semblen verdes, o blanques. I tot aquest espectacle tan lluent ens recorda Grècia, que és la mare!

RESSEGUINT EL NAS VALENCIÀ

El millor que té la mar és que no guarda record: ni d'allò que resulta funest ni d'allò material que es guarda en un frigorífic. Un ésser humà pot remoure-la de dalt a baix i no trobarà res. És el millor antídote per començar una vida nova i per això té tan d'atractiu. D'alguna manera,

mar vol dir totes les possibilitats del món. Però hi ha vegades en què aquest oceà diminut i rabiós que és la Mediterrània, compta amb tots els tocs i punts de les coses conegudes, casolanes, de plaça de poble.

La badia de Xàbia, tancada per dalt i per baix pels caps de Sant Martí i de Sant Antoni, té l'encís dels dibuixos d'acadèmia. Una vegada

que hi heu entrat, i deixades de banda les dues puntes que l'emmarquen, la mirada pot anar cap al rerefons agrest i fort, color de gat, que ho condiciona tot en aquesta raonada.

Si recorreu aquestes poques milles a l'alba és molt millor perquè aleshores el que hi ha darrere no és un paisatge sinó un decorat. Hi teniu, llunyanes però sobiranes les serralades de la Solana, el Tossal Gros i, més al nord, la bola rogenca del Montgó.

Si hi ha un arquetip de litoral mediterrani el trobareu aquí, i es compon de la següent manera: per baix, en la plana, verdura feta de conreus que mostren arbres de fruita i un rierol mig sec, a mig camí els xalets i vil·les entre uns pinars de pi roig o pinyoner, a la part alta el rocam

calcarí s'imposa i es fa gris o blanc segons l'hora del dia.

En aquest lloc on ens trobem el pastís porta una cirera damunt feta per les runes d'uns molins de vent apagats. Xàbia, que se la sap llarga, té carrers de prestigi i un museu modest i digne. També molta llar de vell on la clientela és sovint anglesa, o nòrdica.

Des de Xàbia un veler passa el cap de Sant Antoni si el temps ho permet perquè en aquest lloc el garbí pot ser absolutament blanc si s'encabota a bufar. I a poc de camí hi ha Dènia. De port en forma d'embut i, amb baixos perillosos a la vora. Per això no li convé, al navegant, mirar massa el puig que sosté un castell com apareix tantes i tantes vegades en les nostres serses. A més, aquests castells, són pecaminosos.

Des del punt de vista de la navegació la costa que puja, nord recte amunt, des de Dènia a les Fonts d'Alcossebre no ofereix quasi cap encant. La ciutat de València expandeix, ara més que mai succeï abans, des de fa massa segles, el seu criteri de Cap i Casal i tot resulta europeu i modern.

Al turista li val la pena visitar-la, de navegants la podem deixar. Com tota aquesta costa, que és verda i poc visible, si un no navega amb sondes de vora vint metres o més s'hi juga el veler, cosa sempre perillosa.

BIQUINIS, UN PAPA CABUT I LA CAPITAL

Un dia de navegació, i ja hem arribat, evidentment si el Rei Barbut vol i ens

"Dènia. De port en forma d'embut i amb baixos perillosos a la vora".

ARXIU

“Peníscola: sempre val la pena passejar per aquesta península tan ben posada i corpulenta. Perquè hi trobareu un castell amb muralles que han conspirat des que el poder és poder”.

ARXIU

oferta bons vents, a Peníscola. On es pot sintetitzar aquella sèrie d'encants que fan que el turista viatge. En aquest lloc hi ha pedres ben posades i que narren molt, cuina del peix i la verdura, història de la dita noble (amb papa Benet XIII inclòs i reis), més platges amb segell europeu. Lògicament també trobareu un munt de gent que espera aprofitar l'estiu per a moure el cul.

Sempre val la pena passejar per aquesta península tan ben posada i corpulenta. Perquè hi trobareu un castell amb muralles que han conspirat des de que el poder és poder, i s'hi pot veure l'encant de les construccions populars i tradicionals mediterrànies, amb uns quants quilòmetres de platges fines i grises. Un, si no és navegant, i vol fer de turista sincer, es pot quedar per aquest racó una bona temporada: millor si és fora de l'estiu!

Des del port menut i senzill de Peníscola, amb dia clar, s'enfila, per tirar cap al nord, al far de la Punta de la Banya. Convé donar suficient resguard al fotut Delta, perquè tot s'hi afegeix per a fer d'aquest un lloc de difícil navegació; poc literària. Els baixos fons es mouen i són incerts, les ventades treballen de valent a la mínima i les ones, curtes i irreverents, sacsegen fàcilment la nau.

Si tot resulta com el navegant vol, però mai no resulta com el navegant desitja, apareix per proa el cap de Salou que és bonic i dóna llustre a la costa de Tarragona. Resulta un far important perquè té 19 milles d'abast de nit i, de dia, la seua mola resulta sincera, visible i franca.

Ja tenim darrere nostre el golf de Sant Jordi i, com qui no vol la cosa, costejant costejant, passem pel través del castell i la fàbrica de l'església d'Altafulla. Més

amunt, Vilanova i la Geltrú compta amb un bon port però el deixem de banda perquè volem entrar a Barcelona abans no arribi la nit. Volem un poc de repòs. I aquesta ciutat ofereix, és cosa sabuda, el millor per a tota mena de descans.

Les possibilitats turístiques del navegant es solen reduir a l'espai que hi ha una milla enllà del port, terra endins. I no més. Per tant nosaltres ens quedem amb una parcel·la, per avui, discreta i

amanosa de Barcelona: les Rambles, més la zona del Port Vell, i la Ciutat Olímpica.

Descobrir el solroll i la contaminació d'una conurbació com la del Barcelonès, des d'un port com aquest és feina d'il·lustrats o vagabunds. Admirar els llums, tan rutilants i ciutadans, i molt propers, des de la coberta d'un veler menut, que està acostumat a rumbejar les ones i escoltar els esquitxos del vent, és alligador. Tot té una imatge valorable. I aquesta que veiem simbolitza dos móns: un de cert i urbà, l'altre d'impossible i desitjable. Són coses de literatura; l'autor n'és conscient. Però amb aquestes bonats construïm la petita vida que volem feliç, si no és demanar massa.

La distància física que separa cada un d'aquests llocs tan ritualitzats és mínima, la cosmovisió que al darrere s'hi amaga inclou totes les vides humanes. Modernor a Olímpia, serenitat al Port Vell, so-

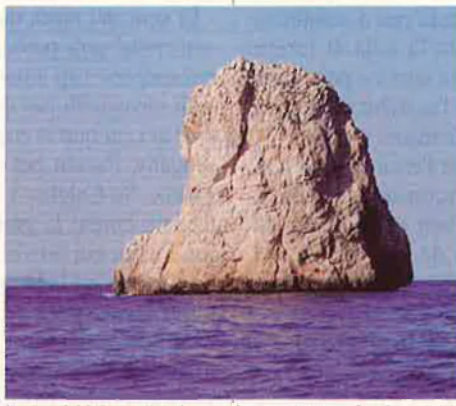
cietat a les Rambles. En un dia resumim la vida. I arribats en aquest punt no volem deixar, com els clàssics, la resta a Fortuna, sinó que ajornem per a un proper viatge el recorregut de la Barcelona turística i monumental. Hem d'enviar postals i fer enveja!

MÉS AL NORD

Per ara, el nostre recorregut per la mar Balear, el volem mariner, farcit d'aquelles mostres que tenen tant de prestigi i bones maneres: la pròpia estètica de l'aigua de mar, les ciutats amanoses i les maneres de mirar els núvols. Tal vegada el lector no s'ho creu de veres, però la vida, després de passades les primeres pàgines, sol dur-nos cap als regnes de la subtilitat i la menjussa de poc mastegar.

Eixir del port de Barcelona no té cap encant i, pitjor encara, és un desfici ple de brutícia i pudor. Passem amb rapidesa per encarar-nos amb el rocam i vents que des del cap de Sant Sebastià ens fan adinar el de Bear.

Aquest és un coster que complica les coses a la mínima i cal agafar-lo amb paciència. Si bufa del nord, és a dir, vents atramuntanats o de gregal, cal fugir-ne com esperit que porta el dimoni. Si per

“...la visió de les Medes, amb aquell hinterland tan ben posat, és una lliçó de geografia...”.

ARXIU

contra el dia resulta de calma blanca la visió de les Medes, el golf de Roses, amb aquell *hinterland* tan ben posat que té, és una lliçó de geografia i un plaer absolutament elitista. El cap de Norfeu, el port de Cadaqués i el cap de Creus són fites i mites. No cal escriure massa sobre

el tema i sí admirar; per això es recomana vivament aquest indret.

Des d'unes 11 milles (uns 20 km) a l'est d'aquest darrer cap, el que s'hi veu, en un panorama boirós però espectacular és, de sud a nord, el següent: cap de Bagur, castell de Montgrí, cap de Norfeu, ermita de Sant Sebastià, el cim de Cadaqués, el cimall de Sant Pere de Rodes, el far de Creus i el cap Gros i, lluny i tendre, el Canigó, finalment, a la dreta de tot la serrallada de les Alberes, amb una punta final que és el far del cap Bear. Un concert de muntanyes.

Com el dia és bo ens hem obert per en-

“Com el dia és bo, ens hem obert per enfilars, amb una bordada cap a ponent, el port del Barcarès, per endevinar, darrere, el simpàtic castell de Salses”.

ARXIU

filars, amb una bordada cap a ponent, el port del Barcarès, per endevinar, darrere, el simpàtic castell de Salses. Perpinyà queda amagat entre una lleugera calitja i imaginem la seua plana tan humida i reconfortant. Aquesta capital tan francesa i catalana, somiqueja a un ritme europeu però manifesta, amb Castellet o sense, un aire absolutament casolà per a nosaltres. Hi podríem viure tota la vida si fórem senyors. Passejar pels carrers peatonals dona gana i endolça l'existència plàcida del navegant. No cal demanar res més.

Des d'aquest punt de l'estany de Salses girarem vela per endinsar-nos novament direcció sud. On diuen que la gent fa molta festa i esclata de tant en tant en baralles terribles.

UN 'ILLAM' INTERNACIONAL

Ludwig von Salvator, és a dir, l'Arxiduc Salvador, ens deixà *Die Balearen*, una obra encisadora i, tot i el seu científisme, d'un sensualisme generós. Siga per ell, pels Bearnos o pels turistes alemanys les nostres illes s'han convertit en un patrimoni universal. Nosaltres en som propietaris i, sovint també admiradors. Però descobridors no ho som quasi mai. Excepte si un hi arriba amb un veler venint des de les onades.

La costa nord-oest, des del cap de Formentor a l'illa de Dragonera, és absolutament una riba feta a consciència. És un seguit de caps i puntes que no deixa indiferent. Possiblement perquè a més de la bellesa hi ha figures mítiques que s'hi amaguen o es construeixen. Místiques

camperoles o turistes de pits amples, caminadors que exploren i llicenciats que es guanyen la vida en un bar d'una cala perduda. Tot es manifesta amb la bonior d'una vida, aparentment sense conflictes i en perenne estat de vacances.

Les Balears són, *voilà*, el paradís en la terrassa d'un hotel.

El vent del nord, que sempre parla amb veu cristal·lina, però insultant per la força, ens empeny cap a ports més recerats i per això naveguem per davant Sóller amb rapidesa i cal que la costa la mirem amb desgany. Passen per davant el Torrent de Pareix, Sa Calobra i sense adonar-nos-en deixem enrere la grandària del Puig Major, i, com qui no vol, el cim del Galatzó. Som al davant la Dragonera, que ens acull amb bones barbes de romera salvatge. Sabem que al seu recer, quan enfilarem cap al sud-oest, tindrem aigües serenes. Tal vegada, també, ensumarem l'aire que respirà Dragut, o Rigoberta...

Doblar aquest cap tan pulcre i arrambar ja en direcció al cap de La Moia i l'entrada a Andratx és una glòria. Mar en calma relativa, blavor arreu, verd de pinars i la possibilitat del repòs, ens alegren.

Fem l'entrada a motor i, de sobte sona l'alarma de la temperatura. Hem d'aturar-lo immediatament. I el veler queda enmig de la bocana, solt i, de moment, aïllat. No sabem què passa però encara portem les veles i el vent es manté; optem per fer una atracada a la forma tradicional, més arriscada perquè un veler no té frens. Però coneixem les nostres possibilitats i el vent ajuda. Un mariner ens tira les amarres i fa perquè no toquem paret ni en atracar. Ha

estat una operació fina. A Andratx fem de turistes. I amb un autobús pobre arribem fins al poble. Refresc a la plaça de dalt, recorregut pel mercat i visita a l'església.

El rector de Santa Maria, que veu que algú mostra interès pel que té aquesta fàbrica, ens ensenya una bonica col·lecció d'ex-vots de tema mariner. I un retaule mostrant el record d'una batalla del segle XVI. Cosa habitual: moros contra cristians.

Vista la vila amb repòs i humilitat, fem el descens, a peu, pel camí anomenat de Morella. És un recorregut tendre malgrat la calor, clàssic, de llimeres i ametllers amb un decorat de mar. Blau aspre: Porcel *dixit*. Solament que els actors parlen, molt sovint, sovint del tot, alemany.

El port d'Andratx va de festa i al navegant li sembla estrany que en un lloc tan menut hi hagi tanta manifestació cultural i cívica. I és que la pela confereix molta força i altitud de mires. Aquestes illes són, però, contradictòriament verdes, blaves i televisives.

Les vacances tenen el poder de moure voluntats, però no són, allà, infinites. Llàstima gran! Demà enfilarem la darrera travessia llarga, novament cap a la península. En unes 20 hores haurem desembarcat a l'altra banda de ca nostra. Rufus Festus Avienus va dir que el Mare Nostrum era gran i accidentat però per a nosaltres no ha estat sinó un camí per confirmar presències, amor i essències. El nostre tros de mar no és, ara mateix, sinó un immens hotel. Quan nosaltres voldríem que fora un gran casalici.

Dijous. A les 6,00 hores llancem al vent els mocadors despedint el moll desert i sense llums, que de la nit resta. En la bocana encara canten el llum roig del mur de protecció, els de les boies del canal i el del far de la Mola. Brilla també la veu d'uns turistes anglesos que arriben a l'horrel torrats, per damunt una aigua absolutament inermes.

En mar oberta fem rumb al 280 per enfilars els Columbrets, aquest arxipèlag tan sospitos i íntim, que cal navegar pel nord i fugir de la part sud, que són aigües brutes per l'illam dispers i sense llums.

Esperem veure el seu far, tres llampecs, negre, un llampec, a unes vint milles de distància. I amb la seua imatge, pelada i aïllada, als ulls, mantindrem la darrera imatge de les utopies.

A l'alba s'inicia la mar, correntia del món..., darrere la qual ens espera el treball sinistre, amb tantes hores d'esclavatge.

Tomàs Escuder